

«Τα κόμματα προϋποθέτουν διαιρέσεις. Η Εκκλησία εμπνέει και καλλιεργεί την εν κοινωνία ζωή»

[Ορθοδοξία / Κοινωνικά θέματα](#)

[Γεώργιος Ι. Μαντζαρίδης, Ομότιμος Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.](#)

Κατά συνέπεια και οι Χριστιανοί δεν μπορούν να παραμένουν αδρανείς μέσα στον κόσμο. Οφείλουν να ενδιαφέρονται, να εργάζονται και να προσεύχονται για την βελτίωση της κοινωνικής ζωής και την σωστή άσκηση και λειτουργία της κρατικής εξουσίας [19].

Ταυτόχρονα καλούνται να αναγνωρίζουν και να αξιοποιούν όλα τα θετικά στοιχεία που υπάρχουν στις ηθικές και λοιπές παραδόσεις του κόσμου. Εξ άλλου η ηθική των Χριστιανών, μολονότι δεν ανάγεται σε αξιακά συστήματα και σε κλίμακες αξιών, δεν είναι άσχετη με όλα αυτά, αλλά αφήνει τα ίχνη της σε αυτά, όπως και στις συνειδήσεις των πιστών με την μακροχρόνια βίωσή της. Ειδικότερα η επίδραση του Χριστιανισμού στην πολιτική γίνεται και οφείλει να γίνεται με την προσωπική και την συλλογική παρουσία και επίδραση των πιστών στο ευρύτερο πολιτικό φάσμα, αλλά χωρίς την δημιουργία χριστιανικών κομμάτων. Τα κόμματα

προϋποθέτουν διαιρέσεις. Η Εκκλησία εμπνέει και καλλιεργεί την εν κοινωνία ζωή. Ενώνει και δεν διαιρεί τους ανθρώπους ούτε προσχωρεί στις διαιρέσεις τους[20].

Είναι σημαντικό να καλλιεργείται και να υπάρχει πάντοτε κάποιο αξιακό σύστημα με «σεμνά, δίκαια, ενάρετα και επαινετά» στοιχεία[21], που υπηρετούν την ομαλή κοινωνική και πολιτική συμβίωση και προκοπή των ανθρώπων. Όταν όμως το σύστημα αυτό στερείται πνεύματος και διατηρείται ως ξερός τύπος, τότε η ανθρώπινη ζωή γίνεται μονοδιάστατη και ακυρώνεται ουσιαστικά κάθε κίνηση προς το «ευ είναι». Το «ευ είναι» παγιδεύεται στο «είναι», σκληρύνεται, και τελικά διολισθώνει προς το «φευ είναι». Η ηθική εκφυλίζεται σε υποκρισία και η πολιτική αλλοτριώνεται από την αρετή και γίνεται έρμαιο της κενοδοξίας και της πλεονεξίας.

Το νεωτερικό και μετανεωτερικό πνεύμα απολυτοποίησε το άτομο και αγνόησε την εν κοινωνία ζωή των προσώπων. Το πνεύμα αυτό, που συμπορεύεται με αλλοιώσεις των κοινωνικών και εκκλησιαστικών θεσμών, διαδόθηκε ευρύτατα στον σύγχρονο κόσμο, ακόμα και στην ορθόδοξη Ανατολή με την διαφορετική της παράδοση. Με την επίδρασή του δημιουργήθηκαν ηθικές, κοινωνικές και πολιτικές διαταράξεις, που είναι ψηλαφητές στον ορθόδοξο κόσμο. Έτσι προέκυψε και η εμφανής δυσαρμονία μεταξύ της κοινωνικής και πολιτικής ζωής από την μια πλευρά, και των παραδοσιακών εκκλησιαστικών και ηθικών αρχών και προσανατολισμών από

την άλλη.

Στην ιστορία της Ορθοδοξίας επικρατούσε διαχρονικά κάποια μορφή συναλληλίας στις σχέσεις Εκκλησίας και πολιτείας. Οι σχέσεις αυτές δεν ήταν πάντοτε αρμονικές ούτε απαλλαγμένες από εντάσεις και κρίσεις. Ακόμα μπορεί να λεχθεί ότι στις σχέσεις αυτές δεν βρέθηκε ποτέ η χρυσή τομή ή η οριστική λύση. Παρόλα όμως αυτά, ή ίσως και εξαιτίας όλων αυτών, οι σχέσεις αυτές ήταν και εξακολουθούν ως ένα βαθμό να είναι ευεργετικές και δημιουργικές σε κοινωνικό επίπεδο, εφόσον γίνονται σεβαστές και από την εκάστοτε πολιτική εξουσία. Κάθε βίαιη ρήξη τους είναι φυσικό να δημιουργεί σοβαρά κοινωνικά προβλήματα. Η πολιτική ζωή μπορεί πάντοτε να προσλαμβάνει κάτι από την ζωή της Εκκλησίας, αλλά και να προσφέρει κάποια διευκόλυνση στο έργο της. Το έργο όμως της Εκκλησίας δεν είναι η εξυπηρέτηση της πολιτικής ζωής.

Το αυτονομημένο λογοκρατικό και εγκοσμιοκρατικό πνεύμα, που εμπεδώθηκε μετά την αναγέννηση, διαφέρει πολύ από το εσχατολογικό πνεύμα της Ορθοδοξίας που έχει θεολογικές ρίζες και κοινοβιακό χαρακτήρα. Σάρκωση του πνεύματος αυτού αποτελεί το αποστολικό κοινόβιο. Το κοινόβιο αυτό, που διατηρείται ζωντανό ως σήμερα στον μοναχισμό, παρά τις όποιες ατέλειες στην εφαρμογή του, λειτουργούσε και ως ιδεώδες της κοινωνικής ζωής μέσα στον ορθόδοξο κόσμο. Όπως χαρακτηριστικά είχε επισημάνει ο άγιος Θεόδωρος Στουδίτης, όλοι οι Ορθόδοξοι «μία Εκκλησία κοινοβιακή εσμεν»[22], έστω και αν αυτό πνεύμα δεν φανερώνεται με τα αποστολικά του γνωρίσματα από την θεσμοποιημένη Εκκλησία της εποχής μας. Αλλά και η πολιτική ζωή στο Βυζάντιο διατηρούσε στην δομή της το κοινοβιακό αυτό πνεύμα. Όπως τεκμηριωμένα επισήμανε ο διακεκριμένος Γερμανός Οικονομολόγος και Κοινωνιολόγος Καθηγητής Alfred Müller-Armack στην μελέτη του για την Κοινωνιολογία της θρησκείας της Ευρωπαϊκής Ανατολής [23], το πολίτευμα του Βυζαντίου κοινωνιολογικώς θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως Βασιλευόμενο δημοκρατικό κοινόβιο, όσο και αν ξενίζει ο χαρακτηρισμός αυτός εκείνους που βλέπουν ως κύριο γνώρισμα της Αυτοκρατορίας την συγκέντρωση απόλυτης εξουσίας στο πρόσωπο του ανώτατου άρχοντα[24].

Το κοινοβιακό πνεύμα της ορθόδοξου παραδόσεως υπαγορεύει κάποια ιδιάζουσα σχέση ατόμου και κοινωνίας. Ο άνθρωπος δεν είναι απλό άτομο· αυτό υπάρχει μόνο ως λογική αφαίρεση. Ούτε φυσιολογικά ούτε ψυχολογικά ούτε κοινωνικά είναι νοητή η ύπαρξη του ανθρώπου ως μεμονωμένου ατόμου. Και η κοινωνία δεν είναι άθροισμα ατομικών μονάδων· αποτελεί σύνολο αλληλοσυνδεόμενων, αλληλοεξαρτώμενων και αλληλοσυμπληρούμενων προσώπων, όπου το καθένα έχει την ιδιαιτερότητά του. Τέλος το πρόσωπο δεν μπορεί να αντιδιασταλεί προς την κοινωνία ούτε να αποσπασθεί από αυτήν. Το πρόσωπο υπάρχει εν κοινωνία. Και η

κοινωνία υπάρχει στο κάθε πρόσωπο. Απόλυτη αξία μέσα στον κόσμο είναι ο κάθε άνθρωπος ως πρόσωπο εν κοινωνία.

[19] Βλ. Ρωμ. 13,1 κ.ε. Α'Τιμ. 2, 1-4. Α'Πετρ. 2,13-7.

[20] «Το γαρ της Εκκλησίας όνομα ου χωρισμού, αλλά ενώσεώς εστι και συμφωνίας όνομα». Ιω. Χρυσοστόμου, Ομιλία εις Α' Κορινθίους 1,1, PG61,13.

[21] Βλ. Φιλιπ. 4,8.

[22] Θεοδώρου Στουδίτου, Επιστολή 53, PG99,1264CD.

[23] «Zur Religionssoziologie des europäischen Ostens», στον τόμο Religion und Wirtschaft. Geistesgeschichtliche Hintergründe unserer europäischen Lebensform, Stuttgart 1959.

[24] Βλ. ο.π., σ. 358. Εκτενέστερη ανάλυση του θέματος αυτού βλ. Αλεξάνδρου Παπαδερού, «Ορθοδοξία και οικονομία. Διάλογος με τον Alfred Müller-Armack», στο Θέματα Κοινωνιολογίας της Ορθοδοξίας, επιμ. Γ. Μαντζαρίδου, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1975, σ. 83 κ.ε.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

<https://bit.ly/3cBeYYk>